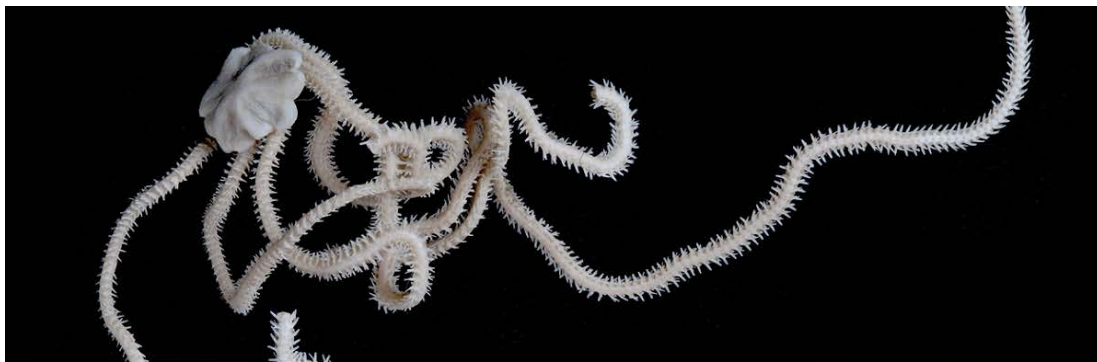

bil

beelden
in leiden

VERSLAG Beelden in Leiden 2022

19 MEI

07 AUG

Lifeless stars drifting above

↳ GRATIS

HOOGLANDSE
KERKGRACHT
LEIDEN

bezoek ook
de Hooglandse Kamer

beeldeninleiden.nl

beelden
in leiden

INHOUD

INLEIDING	3
KUNSTENAARS	5
Lifeless stars drifting above	5
Mecenaat	14
ACTIVITEITEN	16
Art meets Science	
Beelden in Leiden en Rhijnhof	
Bijeenkomsten	
Prijzen	
COMMUNICATIE & BEREIK	21
Drukwerk	
Online	
Bezoekers	
Persaandacht	
Samenwerkingspartners	
VERVOLG	24
FINANCIËN	25
ORGANISATIE	26

INLEIDING

Lifeless Stars drifting above, te zien van 19 mei tot 7 augustus 2022, is de elfde editie van Beelden in Leiden, de buitententoonstelling met nieuw werk van jonge kunstenaars op de Hooglandse Kerkgracht in hartje Leiden. Met de keuze voor curator Stéphanie Noach, onafhankelijk curator, promovenda aan de Universiteit Leiden en Fulbright research fellow aan Harvard University, wordt een sterk conceptuele slag geslagen in de inhoudelijk ontwikkeling van BiL. Een scherpe verbinding met de wetenschap in Leiden is hierin leidend, aansluitend op wetenschapsfestival Leiden European City of Science 2022.

Duisternis onderzocht en verdiept

De gekozen kunstenaars Lisa van Casand, Robert Glas, Marit Westerhuis, Clemence Hilaire en Leandros Ntolas benaderen het thema allemaal vanuit een eigen invalshoek: fauna in de diepzee en de versturende werking van de mensheid, racisme en kolonialisme, fauna met nachtplanten en groeien dankzij het donker, met aandacht voor de lokale geschiedenis en met detentie en maatschappelijk omgang. Het zesde werk zou gemaakt worden door het kunstenaarscollectief Kaza, echter is dat financieel niet rondgekomen en hebben we de opdracht niet kunnen vergeven. Dat betekent dit jaar vijf kunstenaars, vijf werken.

Dankzij extra ondersteuning vanuit het PBC fonds en Zabawas is een verdiepende presentatie in de Hooglandse Kamer en een walks -and-talks-tour georganiseerd in nauwe samenwerking met de Oude Sterrenwacht binnen het Science2022 programma. Als master is kunstenaar Ana María Gómez López betrokken bij de editie, zij ontwikkelt ook de talks-and-walks tour. Vincent Icke verzorgt de Frans de Wittezing tijdens de opening. Dominee Margreet Klokke besteedt in vier van haar zondagse overwegingen in de Hooglandse Kerk aandacht aan de nacht, aan vier menselijke activiteiten die een bijzondere lading kunnen krijgen in de nacht: bidden, ontmoeten, verwonderen en waken.

De jury van de Frans de Witprijs, dit jaar bestaande uit Robert Zwijnenberg, professor emeritus Kunst en Wetenschap aan de Universiteit Leiden, Tanja Elstgeest, directeur Museum De Lakenhal, Lianne Schipper, curator Aegon Art Collection en kunstenaar Kevin Bauer, kent de prijs toe aan Marit Westerhuis. De PBS prijs gaat naar Lisa van Casand en Leandros Ntolas neemt de publieksprijs in ontvangst.

Sterkere kaders garanderen ruimte voor experiment

Dit jaar was de tweede editie in de vernieuwde aanpak waarbij fair pay en daarmee minder maar 'zwaarder' werk de insteek zijn. Een belangrijke zet richting betrokken kunstenaars voor hun praktijk en voor de stevigheid van de getoonde werken in de buitenruimte.

Het bestuur is zeer tevreden met deze sterke conceptuele editie, de werken en het verhaal kloppen en versterken elkaar. Het is een bijzondere aanpak om op deze wijze de rol en mogelijkheden van kunst in de buitenruimte te onderzoeken. Maar de tentoonstelling was niet vrij van controverse dit jaar. De conceptuele aanpak werd niet door eenieder herkend en gewaardeerd. Het is duidelijk dat de Leidenaren BIL omarmen en eigenaarschap voelen en zo hun zorgen deelden met ons. We willen blijven uitdagen en ook de plek in Nederland blijven waar experiment kan. De stichting heeft uit de recente ervaring lering getrokken en besloten traject, profiel van curator en de meegegeven kaders aan te scherpen. Zo dient de curator duidelijke kennis en ervaring te hebben in het produceren van werk en een

tentoonstelling en er moeten daadwerkelijk minimaal zes zichtbaar kunstobjecten in samenhang geplaatst worden. Prioriteit heeft ook echt contact tussen curator, kunstenaars en de organisatie. De onverwachte lockdown eind vorig jaar heeft het proces op dit vlak tegengewerkt precies op het moment dat juist het maakproces opstart. Het blijft een bijzonder project waar niet al bestaande kunstwerken worden gekozen, maar waar een groep kunstenaars wordt samengesteld. Pas in het proces komt duidelijkheid over de ideeën en de werken en moet niet alleen worden gekeken per werk maar ook hoe de werken zich verhouden met het geheel. Dat is de uitdaging en maakt BiL gelijk ook zo uniek en spannend.

Opmerkelijk en mooi om te zien was de omarming van het werk van Ntolas door de buurt, die een oproep deden aan de gemeente om de vergunning voor dit werk te verlengen. De gemeente kon hieraan geen gehoor geven door andere geplande activiteiten op de gracht.

Rhijnhof

In 2021 bestond Beelden in Leiden tien jaar. Om ons jubileum indertijd te markeren is aan oud-deelnemer Lisa Sebestikova een opdracht verleend om nieuw werk te maken. Dit werk is afgelopen jaar aangekocht door Dela en geschonken aan Rhijnhof en zo nog steeds te bezoeken. De samenwerking met Rhijnhof is versterkt door ook dit jaar twee nieuwe werken dankzij ons mecenaat te tonen. Bijzonder hieraan te vermelden is dat een van deze werk verwacht wordt een vaste plek te krijgen in het pas gerenoveerde stadhuis van Leiden.

Doorgaan en verder ontwikkelen

Beelden in Leiden heeft tot doel jonge kunstenaars te stimuleren, de Nederlandse beeldhouwkunst te versterken en een breder publiek bekend te maken met kunst in de openbare ruimte. De stichting is ontstaan uit een particuliere wens en is een uniek initiatief in Nederland.

Voor het behalen van onze doelen is de inzet en kennis van de bestuursleden onontbeerlijk. Het aantrekken van twee betaalde rollen van zakelijk leider/projectontwikkelaar en curator versterken de stichting in hun professionalisering zowel op inhoudelijk als op financieel en organisatorisch vlak. We blijven erop hameren hoe bijzonder het is wat we hier samen in Leiden al jaren doen en hoe spannend het elk jaar is om het weer financieel rond te krijgen. We doen dit door fondsenwerving, sponsoring, de ontwikkeling van het mecenaat en door de ontwikkeling van nieuwe projecten en het aangaan van langdurige verbanden, hiertoe zijn gesprekken met projectontwikkelaars, de gemeente Leiden, Bio Science Park en de Lakenhal.

Adam Nillisen en Peter van Es, oprichters van de beurs Unfair, zijn aangetrokken als curatoren voor de nieuwe editie in 2023. Zij brengen kunstenaarschap, productie-ervaring en inhoudelijke kennis samen. Beelden in Leiden blijft trouw aan de visie en zal flexibel en met realiteitszin zich inzetten voor de kunsten in Leiden en het Nederlandse kunstklimaat. Buiten kijf staat het belang van kunst in de openbare ruimte en om te blijven reflecteren en ontmoeten. Daarom zal in 2023 ook speciaal op dit laatste onderwerp een nieuwe aanpak ontwikkeld worden.

Stichting Beelden in Leiden hoopt dat partners, gemeente, fondsen en allen met liefde voor de kunsten ons hierin zullen blijven bijstaan.

KUNSTENAARS

De editie

Net als afgelopen editie is ook dit jaar het aantal kunstenaars teruggebracht tot zes, zodat er een uitgebreid gesprek tussen kunstenaars en curator mogelijk is en er meer werkbudget per kunstenaar beschikbaar is, wat voor sculpturen in de openbare ruimte absolute noodzaak is. Zo wordt het mogelijk om een opdracht uit te schrijven, waarin op professionele wijze kan worden gewerkt in relatie tot materiaalkeuze en de eventuele inhuur van de benodigde externe (technische) expertise. Daarbij wordt de fair practice code, de landelijke richtlijn kunstenaarshonoraria, zoals deze recent is opgesteld gehanteerd. Dat betekent dat we voor de kunstenaars zowel materiaalkosten als een honorarium financieren. De werken blijven eigendom van de kunstenaars.

De financiering voor het geplande werk van het kunstenaarscollectief Kaza kregen we niet rond, waardoor uiteindelijk nieuw werk van vijf kunstenaars is getoond op de gracht.

Curator

Stéphanie Noach heeft als onafhankelijk curator gewerkt bij diverse instellingen in de Amerika's, waaronder de Biënnale van Havana, Museo de Antioquia in Medellín, University Museum of Contemporary Art in Mexico City, en in Nederland, waaronder Stedelijk Museum Bureau Amsterdam en Stedelijk Museum. Zij promoveert momenteel aan de Universiteit Leiden en is Fulbright research fellow aan Harvard University. Vanuit haar academische en onderzoekende achtergrond kiest zij voor het thema duisternis, een breder maatschappelijk actueel thema.

Slangsterren, sterrenkijken, buskruitsporen, duistere ziektes en nachtbloeiers ....

De tentoonstelling *I feel the bleached bones of lifeless stars drifting above* voor deze editie van Beelden in Leiden staat in het teken van duisternis, als symbool en ook als materie, en reikend van hoog in de hemel tot diep onder het aard- of huidoppervlak. Zij neemt als uitgangspunt dat de duisternis over competenties beschikt die in onze op de Verlichting gestoelde samenlevingen ongezien blijven. En dat is in het gunstigste geval. Vaker nog worden de duisternis—en de aan haar verwante begrippen zoals opaciteit en zwartheid—geassocieerd met obscurantisme, barbaarsheid, en achteruitgang. Dit heeft er in de geschiedenis meermaals toe geleid dat de tijdvakken, geloofsovertuigingen, culturen en geografische locaties die als zodanig werden bestempeld zijn onderworpen of zelfs vernietigd.

De deelnemende kunstenaars Clémence Lollia Hilaire, Leandros Ntolas, Lisa van Casand, Marit Westerhuis en Robert Glas ondermijnen de dominante, ronduit vijandige houding ten opzichte van de duisternis door te suggereren dat zij tot dusver onderbelichte kwaliteiten bezit. Hun werk toont aan dat zij soms zelfs in staat is tot ondenkbare acties over te gaan. Zo kan zij een voedingsbodemp bieden voor nieuw leven of reeds bestaande ecosystemen in stand houden, en ook heeft zij het vermogen vrijheid te genereren, bescherming te bieden en verzet op gang te brengen.

Ontwikkelingen in de astronomie, en diverse andere wetenschappelijke disciplines, staan centraal in *I feel the bleached bones of lifeless stars drifting above*. Niet enkel omdat zij ons

doen inzien dat alternatieve gezichtspunten mogelijk zijn, maar ook omdat dankzij astronomisch —alsook botanisch, historisch, geologisch en filosofisch— onderzoek het besef indaalt dat alternatieve gezichtspunten wenselijk zijn in een letterlijk en figuurlijk verlichte wereld die onveranderlijk het duister en het zwarte onderdrukt. Zo hebben sterrenkundigen in de afgelopen decennia bewezen dat de duisternis ten grondslag ligt aan ons bestaan. Uit hun berekeningen blijkt dat 85% van ons universum gevormd wordt door zwarte materie: deze onwaarneembare, onverlichte substantie speelt een hoofdrol in de formatie en het bijeenhouden van de sterrenstelsels.

Hoe kunnen dergelijke bevindingen in de wetenschap bijdragen aan alternatieve beschouwingen van de duisternis? Op welke manier kunnen kunstenaars kosmische ontwikkelingen verbeelden en zo een rol spelen bij het bieden van een heterogener en complexer perspectief op de duisternis? Vragen als deze worden opgeworpen aan de hand van de diverse kunstwerken die te zien zijn voor deze editie van Beelden in Leiden.

De titel van de tentoonstelling is een zin afkomstig uit het gedicht “La vía láctea” (Melkwegstelsel) van de Argentijnse schrijfster Alfonsina Storni en is door Ana María Gómez López vrij vertaald. In het Spaans luidt zij “siento moverse arriba los blancos esqueletos de las estrellas muertas”.

Kijk hier de rondleiding langs de werken

<https://youtu.be/pKv6P3amm40>

Lisa van Casand

Bottom Crawlers, Brittle Stars and the Country of Perpetual Night

Lisa van Casand (b. 1990, Nederland) woont en werkt in Eindhoven. Ze studeerde in 2017 af aan de Koninklijke Academie voor de Beeldende Kunst in Den Haag en ontving de Heden Start Award. Ze heeft deelgenomen aan tentoonstellingen in binnen- en buitenland, gedoceerd aan de KABK en werkt momenteel als beeldredacteur bij Follow the Money—na deze rol eerder bij De Correspondent te hebben vervuld. In haar werk als kunstenaar maakt zij haar bezorgdheid over hoe de mensheid ingrijpend de atmosfeer, aarde en oceanen beïnvloedt en verandert inzichtelijk en voelbaar. Van Casand maakt op onderzoek gebaseerde, wetenschappelijk-poëtische, mixed-media installaties.

Van Casand liet zich voor inspireren door het diepste en donkerste deel van onze planeet: de oceaانبodem. Ondanks haar relatieve nabijheid, hebben we slechts 7% van haar bekeken. Enkel door dit “minieme” gedeelte, weten we dat zij bestaat uit grote bergketens, diepe ravijnen en borrelende warmwaterbronnen. We weten bovendien dat hier ondanks, of wellicht dankzij, haar absolute duisternis, ondenkbare druk en voedselschaarste een menagerie van onvoorstelbare beesten leven die honderden tot zelfs duizenden jaren oud kunnen worden. Tot deze onvoorstelbare beesten behoort de slangster, wiens Engelse naam brittle star luidt. Sommigen van hen hebben zich 70 miljoen jaar geëvolueerd zonder ook maar een enkele straal zonlicht te hebben gezien.

In de afgelopen jaren is de interesse voor deze donkere regio steeds verder toegenomen. Niet om de slangsterren of het andere vele leven dat hier verscholen ligt, maar omdat het er

wemelt van waardevolle grondstoffen. Onder andere het yttrium waaruit ledlampen bestaan vormt een van de bestanddelen van de mangaanknollen. Het is tragisch maar waar: hele ecosystemen in de duisternis van de diepzee worden verwoest om duurzaam licht naar het aardoppervlak te brengen. Zij verzamelen zich in mangaanknollen: metaalrijke bollen van grofweg het formaat van een aardappel die het gebied voor diepzeemijnbedrijven maken tot een modern 'El Dorado'.

Juist die mangaanknollen zijn voor veel zeedieren, waaronder de slangster, de enige harde ondergrond waaraan zij zich kunnen hechten of waarin zij hun eitjes kunnen leggen. En juist die mangaanknollen zullen naar alle waarschijnlijkheid in 2023 worden gedolven uit een gebied ter grootte van de Verenigde Staten genaamd de Clarion Clipperton Zone. In *Bottom Crawlers, brittle Stars and the Country of Perpetual Night* brengt van Casand een van de slangsterren naar het aardoppervlak en plaatst haar op de Hooglandse Kerkgracht.

Bijzonderheden

BPS prijs 2022 toegekend gekregen

Onaangekondigde guerilla promotie actie voor de tentoonstelling Dierenacademie van het Wereldmuseum werd de ster voor een dag aangekleed.

Robert Glas

We Send Gold Coated Mirrors A Million Miles From Here To Study Star Formation And Still Incarcerate Minors

Robert Glas (b. 1986, Nederland) woont en werkt in Rotterdam en Amsterdam. In 2019 ontving hij de Charlotte Köhler Prijs. Hij was Artist-in-Residence Fellowship aan de Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS-KNAW) en is momenteel artist-in-residence bij de Rijksakademie. Glas doet in zijn artistieke praktijk een doorlopend onderzoek naar de

technologieën die natiestaten gebruiken om het verkeer van mensen over verschillende territoria te beheren. Dit proces resulteert in korte films, fotografie en installaties.

Op 8 juni 1966 schrijft provok kunstenaar Steve Davidson vanuit de jeugdgevangenis Nieuw-Vosseveld: "Toen ik maandagmiddag onder bewaking een douche nam, zond de communicatiesatelliet Early Bird de landing van een Amerikaans ruimteschip over de hele wereld uit." Hij vervolgt zijn brief met een toespeling op de meelezende censor: "Als dit allemaal mogelijk is, waarom zou ik jou dan niet kunnen overbrengen hoe ik mij voel?"

In de 20ste eeuw verhuisden door heel Europa sterrenwachten en gevangenissen vanuit het centrum naar de periferie van de stad. Telescopen trokken weg van het licht van de stad en gevangenissen raakten uit haar zicht. In Leiden, bijvoorbeeld, is de oude gevangenis Gravensteen niet meer als zodanig in gebruik—wat de jeugdgevangenis Teylingereind de dichtstbijzijnde gevangenis maakt—en wordt astronomie niet langer vanuit de Oude Sterrewacht nabij de universiteitsbibliotheek beoefend, maar op kilometers afstand daarvan.

De lijst met "niet in te voeren objecten" van de Dienst Justitiële Inrichtingen vermeldt onder andere een telescoop. Naar aanleiding van dit gegeven organiseerde kunstenaar Robert Glas een avond privéles astronomie van sterrenkundige Carmen Turner voor de gedetineerden van jeugdgevangenis Teylingereind. De lessen vonden één op één plaats, in de nacht van 12 april, met een telescoop geleend van de Oude Sterrewacht.

Het vanaf de grond in beeld brengen van hemellichamen is een inmiddels hopeloos verouderde techniek. De zoektocht naar plekken met minder omgevingslicht en een beter zicht op het heelal, beleefde zijn onlangs voorlopige hoogtepunt met de lancering van James Webb, een telescoop die zich nu 1,5 miljoen kilometer verder van de zon bevindt dan planeet Aarde. Tegelijkertijd mag de dialoog tussen astronoom en gedetineerden bij het sterrenkijken in Teylingereind nog steeds alleen in het centrum van Leiden worden afgespeeld na goedkeuring van de gevangencensor.

Het audiowerk van Glas wordt getoond in een container, gemaakt voor hangjongeren. Hij brengt zo de verhalen van de jonge gedetineerden die buiten de stad zijn opgesloten in een presentatie die normaal ook op plekken wordt gebruikt buiten het centrum. Met een zonnepaneel wordt de elektriciteit opgewekt om de audio af te draaien.

Bijzonderheden

De kwetsbaarheid van techniek op de gracht werd maar weer eens duidelijk. Reeds na de eerste nacht waren de draden naar de luidsprekers doorgeknipt. De egaal geverfde container riep ook op om te bespuiten met graffiti.

Vanuit de gemeentelijke vergunning werden specifiek aan dit werk randvoorwaarden opgelegd die pas konden worden uitgevoerd toen het werk al geplaatst was. De aanpassing is het afsluiten van de container geweest met een houten wand die de geslotenheid van de detentie versterkt.

In de Hooglandse Kamer is de video installatie als apart onderdeel te zien. Lees verderop meer hierover.

Marit Westerhuis

Pulver

Marit Westerhuis (b. 1992, Nederland) woont en werkt in Amsterdam. Ze studeerde aan Academie Minerva en het Frank Mohr Instituut in Groningen, en aan de Amsterdamse Rijksakademie. Westerhuis is geïnspireerd door technologische ontwikkelingen in relatie tot het menselijk lichaam in een steeds veranderende omgeving. Dit verweeft ze met onderwerpen als occultisme, alchemie en het bovennatuurlijke, zaken die haaks lijken te staan op het moderne vooruitgangdenken en het hardvochtige geloof in technologie. Deze tegenstrijdigheden versmelt ze tot een archeologisch futurisme.

Westerhuis heeft een fictieve opgravingen gedaan die zij door middel van een diorama aan de bezoeker openbaart. Het diorama herschept een driedimensionaal tafereel dat bevroren is in tijd en ruimte. Hoewel 'diorama' oorspronkelijk 'doorzien' betekent, dient het medium ook als scherm waarop fictie en fantasie samensmelten met de weergave van kennis en wetenschap.

Beschermd door een dikke laag glas exposeert zij het buskruit, met het zwaarste zwart, dat zich meer dan twee eeuwen na de Leidse Kruitschipramp (1807) nog in de bodem van de Hooglandse Kerkgracht bevindt. In de maanden voorafgaand aan de opening van de tentoonstelling heeft de kunstenaar samen met een team van archeologen gegraven naar de laatste sporen van het bijna 18.000 kilogram zwarte poeder dat toentertijd tot ontploffing is gekomen. Naar schatting kwamen rond de 160 mensen om het leven, raakten omstreeks de 2000 zwaargewond en werden 221 huizen in één klap weggevaagd. Ook de Hooglandse Kerk raakte ernstig beschadigd. Westerhuis wil zo nieuwe bevindingen over Nederlands eerste nationale ramp in kaart brengen. Althans, die illusie wordt gewekt. Het is onduidelijk of we in *Pulver* te maken hebben met een waarheidsgetrouw of een fictief tafereel.

Buskruit had tegen het einde van de veertiende eeuw de oorlogvoering van Europa volledig veranderd. Het speelde later een belangrijke en destructieve rol in de expansiedrift van Europese mogendheden. Niet alleen werd zij gebruikt voor de wapens waarmee de Europese veroveraars volkeren overzee uitmoordden, ook werd zij door slavenhandelaren in Afrika tegen mensen geruild. Buskruit speelde zodoende een niet te onderschatten rol in het Europees kolonialisme, en de daaraan gelieerde trans-Atlantische slavenhandel. Een doorontwikkelde variant van dit zwarte poeder wordt nog steeds ingezet voor oorlog, onderdrukking en overheersing. Onze diersoort heeft klaarblijkelijk geen lessen getrokken uit het verleden en lijkt nog steeds te geloven dat enkel exploitatie en extractie haar voortbestaan kunnen garanderen.

Bijzonderheden

Winnaar Frans de Witprijs 2022

Door corona kwam de planning in het gedrang bij het productiebedrijf waardoor het werk is aangepast tot een enkeldelig werk ipv tweeledig werk.

Clémence Lollia Hilaire

Many years back there was a virus ravaging us - made the black skin of my neighbors turn toward the moon

Clémence Lollia Hilaire (b. 1995, Guadeloupe) woont en werkt in Amsterdam. Hilaire volgde in 2017 het Honoursprogramma aan de Rietveld Academie, volgde een Interuniversity course in Caribbean Studies aan de Leiden Universiteit en studeerde in 2020 af aan de Gerrit Rietveld Academie. Momenteel is zij resident aan De Ateliers in Amsterdam. Ze heeft haar werk getoond in verscheidene tentoonstellingsruimtes in binnen- en buitenland waaronder het Frans Hals Museum, Marwan Project Space, Haus Wien en Het Hem. Hillaire's werk behelst evenzeer een zoektocht naar wie zij zelf is als een onderzoek naar de complexe processen die ten grondslag liggen aan identiteitsvorming. Ze probeert daarbij de grenzen van puurheid en essentialisme te verschuiven en is gevoelig voor vragen over ras en hybriditeit. Ten grondslag aan haar praktijk ligt de overtuiging dat elke vorm van categorisering contingent is en zodoende ontvankelijk voor verandering.

Hilaire maakt een audiotour. Het werk nodigt de bezoekers uit om over de Hooglandse Kerkracht te wandelen. Al lopende synchroniseren het ritme en de cadans van de bezoeker met het ritme en de cadans van de verteller die, terwijl hij zich voortbeweegt over afwisselend kalme en rumoerige terreinen, spreekt over de desastreuze effecten die de pesticide chloordecon heeft gehad op mens en milieu in de Franse Antillen.

De pesticide chloordecon is door de Fransen vanaf 1972 op grote schaal ingezet voor de bestrijding van insecten op de bananenplantages van Guadeloupe en Martinique. Zelfs nog nadat de productie van het middel in de Verenigde Staten werd gestaakt toen in 1975 Noord-Amerikaanse fabrieksmedewerkers die ermee in contact waren gekomen hadden geklaagd over seksuele problemen en oogaandoeningen. En zelfs nadat het in eigen land in 1990 werd verboden is de giftige stof nog tot 1993 in grote hoeveelheden gebruikt op de bananenplantages.

De wandeling is allesbehalve vrijblijvend: de bezoeker wordt als het ware meegenomen op een expeditie naar het onzichtbare giftige molecuul en krijgt ondertussen steeds meer inzicht in de noodlottige oorsprong van de vrucht die in Europa in groten getale wordt geconsumeerd. Veel inwoners van het Caribische eiland zien chloordecon als een middel om de bevolking te onderwerpen en beschouwen haar dan ook als een nieuwe vorm van slavernij. Ten grondslag aan de aanhoudende inzet van dit gif in Guadeloupe en Martinique, zo laat de tour ons inzien, ligt een koloniaal en racistisch wereldbeeld waarin de levens van diegenen die niet bij “ons” horen er minder toe doen dan de levens van diegenen die wel als eigen worden beschouwd.

De bananenplantage fungeert als een metafoor voor ideeën over zuiverheid en ras. Wanneer standaardisering en selectie tot extinctie van een soort leiden, doemt de zin van de uit Martinique afkomstige dichter en wetenschapper Édouard Glissant op “consent not to be a single being”.

'Many years back there was a virus ravaging us - made the black skin of my neighbors turn toward the moon' verleent haar titel aan de droomachtige proza van Renee Gladmans boek 'Juice'. Rene Gladman, Juice (Berkeley: Kelsey Street Press, 2000), p. 34.

Bijzonderheden

Literatuuronderzoek en koptelefoons te vinden in de presentatie in de Hooglandse Kamer. Lees meer hierover verderop.

Leandros Ntolas

Nocturnal

Leandros Ntolas (b. 1992, Griekenland) werkt en woont in Den Haag. Hij heeft gestudeerd aan de Athens School of Fine Arts (afgestudeerd in 2015), MMus in ArtScience van de ArtScience Interfaculty en aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunst in Den Haag (2018). Hij heeft in 2019 het Stipend for Emerging Artists van het Mondriaan Fonds (2019) toegekend gekregen. Zijn werk wordt ondersteund door o.a. Stroom Den Haag en Outset NL. Vanaf 2019 is hij gastdocent aan de ArtScience Interfaculty in Den Haag. Zijn artistieke praktijk is multidisciplinair en pluralistisch Ntolas beperkt zich niet tot één medium, richting of benadering. De rode draad van deze free-roaming-praktijk is een fenomenologische en experimentele benadering gecombineerd met diepgaand onderzoek op verschillende gebieden naast de kunst. Deze kunnen variëren van optica, perceptuele studies of archeologie en astronomie; tot filosofie, cybernetica, architectuur, geschiedenis van religie, sciencefictionliteratuur en metafysica.

Nocturnal is een compositie van natuurlijke elementen die gerelateerd zijn aan de duisternis en de nacht. Daaronder bevinden zich seleniet kristallen: anorganische vormen die extreem langzaam groeien, ondergronds en in absolute duisternis. Zij ontleen hun naam aan de oud-Griekse godin van de maan, Selene, en worden omringd door planten die ofwel bloeien ofwel een zoete geur afgeven tijdens de nacht. Op hun beurt trekken de nachtplanten ook nachtleven aan; insecten, motten en zelfs vleermuizen die door hen gevoed worden en tegelijkertijd bijdragen aan de bestuiving. Ten grondslag aan *Nocturnal* ligt de vraag of wezens voor hun groei en bloei even afhankelijk zijn van de duisternis als van het licht. Met deze nachtelijke tuin, ook wel “moon garden” genoemd, tracht Ntolas in het hart van de stad een klein nachtelijk ecosysteem te creëren dat zich naarmate de tentoonstelling verstrikt steeds verder zal ontwikkelen. Elke dag wanneer de zon ondergaat, zal de tuin tot leven komen en van de bezoeker vragen om zich, ook al is het maar voor eventjes, om te vormen tot een nachtelijke wezen. Daarbij speelt ook een muziekdoos nocturnes zachtjes af in de nachtelijke uren. In de tuin van Ntolas komen natuurlijke wezens en elementen samen die op diverse manieren leven van of in het donker.

Bijzonderheden

Ntolas kreeg van de gemeente toegang tot het gemeentelijk waterpunt op de gracht om zo de tuin elke week water te geven.

Vernieling muziekdoos op 20 juli in de nacht.

Presentatie en rondleiding tijdens de avondopenstelling van de Hortus op 3 augustus.

Buurtoproep tot behoud van de tuin voor nog langere periode. Helaas was verlenging van de vergunning niet mogelijk door andere geplande activiteiten op de gracht.

Winnaar publieksprijs 2022.

Bij afbouw van de tentoonstelling konden voorbijgangers en omwonenden de planten adopteren. Dit had een gezellige oploop van burens en passanten en verbindend karakter tot gevolg.

Mecenaat

Josua Wechsler en Lisa Šebestíková

Naast het zelf opdracht verlenen aan jonge kunstenaars wil Beelden in Leiden particulieren oproepen kunstenaars betaald nieuw werk te laten maken. Zeker met de zich steeds meer terugtrekkende overheid en de nog steeds naijnde heftige effecten van de coronamaatregelen voor de kunstenaars en de makerspraktijk ligt er een belangrijke opdracht bij de particuliere liefhebbers en verzamelaars. Beelden in Leiden begeleidt de opdrachtgever in het proces van opdrachtverlening aan een van de BiL kunstenaars.

Dankzij twee nieuwe Leidse mecenasen Ernst Bos en Kees Cools is door Beelden in Leiden opdracht verleend aan de kunstenaars Josua Wechsler en Lisa Šebestíková voor het maken van nieuw werk. Van 21 juni t/m het weekeinde van de Kunstroute Leiden 24 en 25 september zijn de beelden te zien op Rhijnhof. De werken worden officieel voor het eerst gepresenteerd op de langste dag van het jaar, tijdens het jaarlijks Midzomeravondconcert. Studenten van het Koninklijk Conservatorium Den Haag brengen nieuw werk ten gehore op een door hen zelf gekozen locatie op de begraafplaats.

Tijdens de muzikale wandeling op Midzomeravond wordt ook stilgestaan bij deze twee werken, waar de kunstenaars een toelichting op hun werk geven. Josua Wechsler vertelt over *Memento*, zijn sculptuur geïnspireerd op krulwilgtakken. Lisa Šebestíková maakt de installatie *Unfolding Origins* voor het trappenhuis van het onlangs gerenoveerde Leidse Stadhuis. Op Rhijnhof kan men daarvan alvast een indruk krijgen aan de hand van een schaalmodel. Het is een drukbezochte bijeenkomst, dat mooie gesprekken oplevert tussen bezoekers en kunstenaars.

ACTIVITEITEN

Art meets Science

Art meets Science is een samenwerkingsproject van de Hooglandse Kamer, Oude Sterrewacht/Universiteit Leiden en Beelden in Leiden in het kader van Science2022. Het project bestaat uit een binnententoonstelling in de Hooglandse Kamer en een publieksprogramma. In aansluiting op de buitenexpo van Beelden in Leiden wordt het thema duisternis verder uitgewerkt en is de verbinding tussen kunst en wetenschap het uitgangspunt. Duisternis is een actueel onderwerp. Contact was met astronoom Stephen Pompea om zijn onderzoek voor NASA naar het zwartste zwart te vertalen naar een presentatie/beleving in combinatie met de onderzoeken van de kunstenaars betrokken bij BiL. De samenwerking met Stephen Pompea is niet tot stand gekomen in verband met tijdsdruk. Marit Westerhuis verwerkte in haar diorama op de gracht het zwartste zwart.

In samenwerking met de Oude Sterrewacht en Studium Generale gaan kunstenaars en wetenschappers in publiek gesprek over duisternis, elk vanuit hun eigen discipline. Predikante Margreet Klokke gaat in op de duisternis in vier van haar zondagse overwegingen. Zo brengen de partners hun disciplines bij elkaar en bieden bezoekers vakgebiedoverstijgende inzichten en verbindingen over duisternis. *Zie verderop in dit verslag over de uitwerking van deze twee laatste onderdelen.*

Presentatie in de Hooglandse Kamer

Duisternis uitgelicht

Gelijktijdig met de tentoonstelling op de Hooglandse Kerkgracht is in de Hooglandse Kamer een steeds veranderende, nieuwe presentatie te zien waarin één of meerdere van de deelnemende kunstenaars hun blik nogmaals op de duisternis werpen. Zo zal haar plek in de astronomie, de biologie en de geologie nader worden beschouwd, maar ook haar relatie met spiritualiteit en kolonialisme zal worden uitgelicht. Steeds worden werken toegevoegd of weer vervangen. De tentoonstelling is samengesteld door Stephanie Noach, eveneens curator van de editie op de Hooglandse Kerkgracht.

videowerk - Robert Glas

Duisternis, uiterste duisternis, en dan opeens een lichtgevend object dat met enige beving in beeld verschijnt. Pas bij stilstand is zij te herkennen als de maan. Te zien zijn haar karakteristieke vlekken, soms met uiterste scherpte en dan weer vaag. We bekijken haar door dezelfde telescoop als de astronmiestudent en de gedetineerde jongere haar bekeken vanuit de justitiële jeugdinstelling Teylingereind. Voor even wordt onze blik verenigd met die van hen en zien wij exact wat zij ook zagen gedurende de nacht van 12 april. Waar ze bij het in en uit beeld raken van de maan over spraken is niet te horen in de Hooglandse Kamer. We kunnen ons alleen maar voorstellen welke momenten overeen kwamen met andere observaties, zoals bijvoorbeeld die van Sirius, de helderste ster aan onze hemel. Het gesprek is te beluisteren in de containerinstallatie op de Hooglandse Kerkgracht.

twee glasplaten van de Sterrewacht Leiden

Een van de laatste fotografische observaties ooit uitgevoerd vanuit de Oude Sterrewacht van de Universiteit Leiden (circa 1948). Te zien zijn de TZ Lyrae-ster en enkele nabijgelegen

hemellichamen. Zij zijn allemaal wel 18 keer geportretteerd om zodoende hun helderheid in beeld te krijgen. Spoedig nadat de deze fotografische afbeelding was gemaakt verloor de zogenaamde astrofotografie aan relevantie en werden er bij de Oude Sterrewacht geen telescopen meer gebruikt. Vandaag de dag worden de hemellichamen voornamelijk in beeld gebracht aan de hand van elektronische berekeningen en zijn er megatelescopen te vinden op 's werelds meest geschikte plekken voor sterrenkundige waarnemingen.

De tweede plaat is een astronomische glasplaat van de sterren Omicron Persei, Epsilon Persei en 48 Persei gemaakt bij de Oude Sterrewacht in Leiden (ca. 1948). De drie sterren vormen samen een stersysteem en staan bekend om hun enorme grootte en extreme hitte. Hun eigenschappen zijn stuk voor stuk terug te zien in de zogenaamde spectra van de sterren. De platen tonen enerzijds de kleuren van de sterren, en zodoende de gassen waaruit zij bestaan. Iedere kleur van kleurenreeks komt immers overeen met een specifiek gas. Anderzijds tonen zij de overeenkomstige kallibratieberekening.

verhuld in de duisternis, het leven van planten - Ntolas en Van Casand

Ntolas en Van Casand brengen in deze presentatie hun fascinatie voor planten samen. Ntolas toont hier ook binnen de selenietkristallen als geologische tegenhanger van de nachtplanten. Van Casand toont haar fotoserie Fluorescent Signals. Planten zenden bij stress een fluorescentie uit, een reactie die voor het menselijk oog meestal niet waarneembaar is. Met 'Fluorescent Signals' kunnen we verder kijken dan ons zichtbare spectrum en de wereld betreden waarin planten direct reageren op hun omgeving. Deze afbeeldingen tonen de fluorescentieplanten die onder stressvolle omstandigheden uitstralen. In een "botanische martelkamer" heeft Van Casand tientallen planten blootgesteld aan giftige stoffen of andere stressveroorzakers, zoals chloor, kokend water, zoutzuur, bleekmiddel, azijn en vuur. In duisternis verhullen de planten de aantastingen.

Limbo. Marit Westerhuis, 2021

In Limbo verbeeldt Westerhuis een post-apocalyptisch landschap. Ogenscheinlijk vormen deze met gras begroeide vlakte met een door een hek omheinde aardappel de enige tekens van leven nadat zich een catastrofe heeft voorgedaan. De suggestie wordt gewekt dat uit de aardappel nieuwe organismes zullen ontstaan. Tevens werkt Westerhuis hier met zwartste zwart, zoals te zien is aan het uit prikkeldraad bestaande hek.

leeshoek Clemence Hilaire

Hilaire deelt haar onderzoeksmateriaal dat ten grondslag ligt aan haar werk op de gracht. Zij heeft een leeshoek gecreëerd waarin de boeken en artikels die haar hebben geïnspireerd voor haar werk kunnen worden bestudeerd.

Beelden in Leiden 2021 door de lens van de LAFV

In 2021 werden de leden van de Leidse Amateur Fotografen Vereniging (LAFV) opgeroepen om de relatie tussen een beeld van Beelden in Leiden en een beschouwer in beeld te brengen. Dit leidde tot de meeste uiteenlopende en verrassende beelden. We kijken terug naar vorig jaar en denken na over hoe de ontmoetingen tussen beschouwer en de nieuwe beelden die nu te zien zijn eruit zouden kunnen zien. De LAFV viert dit jaar alweer het 100 jarig bestaan.

Beelden in Leiden en Rhijnhof

Beelden in Leiden en Begraafplaats Rhijnhof zijn een samenwerking aangegaan. Rhijnhof is een begraafplaats op een voormalig buiten met veel aandacht voor natuur en kunst.

Dankzij twee nieuwe Leidse mecenasen Kees Cools en Ernst Bos is door Beelden in Leiden opdracht verleend aan de kunstenaars Josua Wechsler en Lisa Šebestíková voor het maken van nieuw werk. Op Rhijnhof zijn deze twee nieuwe werken gepresenteerd. Bij beide werken was eveneens een verwijzing naar eer informatie via een QR code. Beide werken blijven nog wat langer te zien t/m de kunstroute die eind september zal plaatsvinden en waaraan Rhijnhof deelnemende partij is.

In oktober komt *Memento* van Wechsler thuis bij de mecenas. Het werk van Sebestikova is voorzien in het gerenoveerde stadhuis van Leiden. Dit proces is nog lopende. we zijn verheugd dat dit jaar laat zien dat kunst zowel privé als in het publieke domein thuis hoort met dank aan de mecenasen. Aan beide gelegenheden wordt nog aandacht gegeven en nieuwe mecenasen geworven.

Het jubileumwerk dat Sebestikova vorig jaar maakte is aangekocht en blijvend te zien op Rhijnhof. Het werk van Lungiswa Gqunta van de vorige editie is in langdurige bruikleen van de kunstenaar en galerie AKINCI genomen door Rhijnhof en was voor het eerst te zien tijdens de Kunstroute in het laatste weekend van september.

Bijeenkomsten

Kick off

Vrijdag 18 maart was de kick off samen met de kunstenaars, curator, master, bestuur en zakelijk leider. Plannen worden gedeeld, de locatie samen bezocht en kennis gemaakt. Ditmaal vond de kick off plaats in de Oude Sterrenwacht. Door de coronamaatregelen was de kick off dit jaar later gepland dan we gewoon zijn.

Rondleiding jury Frans de Witprijs en BPS prijs

Voorafgaand aan de opening worden de juryleden van de Frans de Witprijs en de BPSprijs door de curator rondgeleid. De bestuursvoorzitter is hier eveneens bij aanwezig en zit als onafhankelijk toehoorder bij het overleg van de Frans de Witjury.

Opening

Donderdag 19 mei 2022 vond de opening plaats in de Hooglandse Kerk. Tijdens de opening werd traditiegetrouw de winnaars van zowel de Frans de Witprijs als de BPS prijs bekend gemaakt.

Frans de Witlezing

De jaarlijkse Frans de Witlezing, vernoemd naar de bekende Leidse beeldend kunstenaar, wordt dit jaar verzorgd door prof. dr. Vincent Icke. Onder de titel Zwart met bleekblauwe stip gaat hij dieper in op het thema duisternis van deze editie van Beelden in Leiden. De lezing maakt onderdeel uit van de opening van de donderdag 19 mei om 16 uur in de Hooglandse Kerk.

Onthulling nieuw werk dankzij mecenaat tijdens midzomeravondconcert op Rhijnhof

De nieuwe werken van de kunstenaars Josua Wechsler en Lisa Šebestíková dankzij de mecenasen worden officieel voor het eerst gepresenteerd op de langste dag van het jaar, 21 juni, tijdens het jaarlijks Midzomeravondconcert. Studenten van het Koninklijk Conservatorium Den Haag brengen nieuw werk ten gehore op een door hen zelf gekozen locatie op de begraafplaats. De werken zijn op Rhijnhof te zien t/m het weekeinde van de Kunstroute Leiden op 24 en 25 september 2022.

Scales Of Luminosity: Walks And Talks

Op de dag van de zomerzonnepunt op dinsdag 21 juni 2022, gaan we in een speciaal programma dieper in op de connectie van de werken van deze editie van Beelden in Leiden met verschillende wetenschapsdisciplines. Een programma met rondleidingen achter de schermen bij het stadsarchief en de Universiteitsbibliotheek, een rondleiding over de tentoonstelling en een verdiepende discussie in de Oude Sterrewacht.

De talks en walks zijn deels in het Nederlands en Engels, afhankelijk van de spreker en kunstenaar. Aanmelden is niet nodig, wees er op tijd bij. Het programma is samengesteld door Ana Maria Gomez Lopez in samenwerking met curator Stephanie Noach, Studium Generale en de Oude Sterrewacht. Het programma is mogelijk dankzij Gemeente Leiden, stichting Zabawas en het Prins Bernhard Cultuurfonds en de ambassade van de Verenigde Staten. Het ochtendprogramma vond helaas geen doorgang door covid-infecties van de rondleiders.

Avondopenstelling Hortus Botanicus Leiden

Woensdag 3 augustus is de Hortus botanicus Leiden naast de reguliere openingstijden ook 's avonds open van 18 tot 21 uur. Met inspirerende harpmuziek, yoga- of meditatatieles en met kunstenaar Leandros Ntolas die de bezoekers vertelt over en meeneemt naar zijn Night Garden voor #Bil2022 op de Hooglandse Kerkgracht.

Overwegingen over de nacht door dominee Margreet Klokke

Vier zondagen zal dominee Margreet Klokke in haar overwegingen tijdens de dienst van 10 uur in de Hooglandse Kerk aandacht geven aan de nacht, aan vier werkwoorden, aan vier menselijke activiteiten die een bijzondere lading kunnen krijgen in de nacht: bidden, ontmoeten, verwonderen en waken. Data: 3 juli, 31 juli, 14 augustus, 21 augustus.

Finissage

Zondag 7 augustus was de laatste officiële tentoonstellingsdag. In kleine groep sloten we af met een bijeenkomst op de gracht, waarbij we traditiegetrouw de winnaar van de Publieksprijs bekend maakten, de curator nog een laatste keer samen met de aanwezige kunstenaars een rondleiding gaf en waarbij we ook de winnende foto van de fotowedstrijd samen de Leidse Amateur Fotografie Vereniging (LAFV) bekend maakten.

Adopt-a-plant

Maandag 8 augustus was de afbouw van de tentoonstelling en de Adopt-a-plant actie van de planten uit het werk van Ntolas. Veel buurtbewoners en passanten kwamen langs om een praatje te doen en bovenal terug te gaan naar huis met avondplanten voor in hun tuinen. Een prettige bijeenkomst die de herinnering en het werk van Ntolas levend houdt.

Prijzen

Frans de Witprijs

Het werk Pulver van Marit Westerhuis wint de Frans de Witprijs, unaniem gekozen door de vakjury onder voorzitterschap van Robert Zwijnenberg. Het werk Bottom Crawlers, brittle Stars and the Country of Perpetual Night van Lisa van Casand werd gekozen door de BPS jury. Bij de opening van Beelden in Leiden op 19 mei werden de winnaars van de BPSprijs en de Frans de Witprijs bekend gemaakt. De vakjury voor de jaarlijkse Frans de Witprijs bestaat dit jaar uit Robert Zwijnenberg, professor emeritus Kunst en Wetenschap aan de Universiteit Leiden, Tanja Elstgeest, directeur Museum De Lakenhal, Lianne Schipper, curator Aegon Art Collection en kunstenaar Kevin Bauer.

BPS prijs

Tijdens de opening, maakt het Business Platform Schipholweg-Schuttersveld bekend dat het werk van Lisa van Casand is verkozen tot winnend werk. Het is de bedoeling dat het werk een jaar lang tentoongesteld zou worden op het Schuttersveld, maar wegens de herinrichting van dit gebied is dat helaas voor tweede jaar op rij niet mogelijk.

Publieksprijs

De publieksprijs Beelden in Leiden ging dit jaar naar Leandros Ntolas.

Fotowedstrijd

De leden van de Leidse Amateur Fotografie Vereniging waren uitgenodigd foto's te maken. De winnende foto werd gemaakt door Mevon de Jong en toont het werk van Leandros Ntolas in de nachtelijke uren. We zijn met de Hortus in gesprek de foto te gebruiken.

COMMUNICATIE & BEREIK

Drukwerk

Op de gracht is een tweezijdige trotter van Image Building geplaatst met info over de tentoonstelling en Beelden in Leiden, een plattegrond, een verwijzing naar Rhijnhof en de publieksprijs.

Bij elk werk was uiteraard een bijschrift geplaatst met informatie over het werk en middels een QR code een link naar meer online informatie en de toelichtende video's.

De flyer is via de Flyerman verspreid over ruim 500 locaties -horeca, culturele instellingen en retail - in Leiden, Den Haag en omstreken. Ditmaal hebben we gekozen voor de outdoorcampagne middels driehoeksborden. Leiden Marketing verzorgde zichtbaarheid en opname in de verscheidene toeristische plekken, magazines en websites.

Online

Beelden in Leiden onderhoudt regelmatig rechtstreeks contact met zijn relaties via een Mailchimp nieuwsbrief. Facebook, Instagram, Youtube en LinkedIn zijn de social kanalen die BiL inzet, waardoor een mix van leeftijden in bereik is gegarandeerd.

De website is opgebouwd rondom de kunstenaars en hun werk voor Beelden in Leiden. We hebben afgelopen editie die inhoudelijke slag versterkt middels de video's en de vindbaarheid vergroot door gebruik van QR codes. Daarbij heeft Beelden in Leiden een eigen Wikipediapage.

Bezoekers

Bezoekers tussen de 44.000 en 56.000 mensen
Beelden in Leiden kan niet 24/7 de bezoekers die de Hooglandse Kerkgracht aandoen tellen, helaas. Maar met een reële schatting van 500 mensen per dag schatten we dat ruim 40.000 mensen de editie hebben bezocht en bekeken. Rhijnhof ontvangt dagelijks tussen de honderd en tweehonderd gasten. Niet iedereen komt langs de werken. Bij een minimale schatting van 50 mensen per dag betekent dat we tussen de 4.050 en maximaal 16.200 mensen bereiken via Rhijnhof.

Persaandacht, in druk en online

Leidse Glibber

Emile van Aelst

9 juni 2022, *Beelden in Leiden, beetje anders dan andere jaren,*

<https://www.leidseglibber.nl/2022/06/09/beelden-in-leiden-beetje-anders-dan-andere-jaren/>

Leidsch Dagblad

Theo de With

19 mei 2022, Marit Westerhuis wint de Frans de Witprijs met haar kunstwerk over de Leidse buskruitramp, https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20220519_19092229

19 mei 2022, Beeldtentoonstelling op de Hooglandse Kerkgracht in Leiden heeft dit jaar zichtbare en hoorbare kunstwerken, https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20220518_85151732

8 augustus 2022, Nachttuintje van Leandros Ntolas wint publieksprijs van Beelden in Leiden, https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20220808_56299017

Leids Nieuwsblad

19 mei 2022, De schijnwerpers worden gericht op de duisternis, <https://en.calameo.com/read/00444036962142218fb1a>

26 mei 2022, Beelden in Leiden staat in het teken van duisternis, <https://en.calameo.com/read/0044403690c76b1cb74e1>

Leiden Marketing

Sleutelstad

14 mei 2022, Cultuur071, radio-interview Stéphanie Noach en Henriëtte van der Linden https://soundcloud.com/sleutelstad/2022-05-14-cultuur071-2?utm_source=Email&utm_campaign=social_sharing&utm_medium=widget&utm_content=https%3A%2F%2Fsoundcloud.com%2Fsleutelstad%2F2022-05-14-cultuur071-2

19 mei 2022, Elfde editie van Beelden in Leiden op de Hooglandse Kerkgracht <https://sleutelstad.nl/2022/05/19/beelden-in-leiden-vanaf-vanmiddag-op-de-hooglandse-kerkgracht/>

20 mei 2022, Kunstenaar Marit Westerhuis wint Frans de Witprijs bij Beelden in Leiden <https://sleutelstad.nl/2022/05/20/kunstenaar-marit-westerhuis-wint-frans-de-witprijs-bij-beelden-in-leiden/>

Overig

12-9-2021, profburgwijk.nl

<https://www.profburgwijk.nl/c/actueel/lb109434/stephanie-noach-curator-beelden-in-leiden-2022>

Studium Generale Leiden

<https://www.universiteitleiden.nl/studium-generale/agenda/beelden-in-leiden-scales-of-luminosity>

Samenwerkingspartners

Beelden in Leiden wil zich meer verbinden met de stad en andere initiatieven die er zijn ten aanzien van kunst in de openbare ruimte en wil partij zijn in het versterken van de ontwikkeling van jonge kunstenaars in Nederland. Onze kernactiviteit zal hierin leidend zijn en werken als een hefboom. We zoeken hierin natuurlijk partners in de stad om zo samen een keten te vormen in de versterking van het kunstenaarsnetwerk in de stad, van talentontwikkeling en van aandacht voor kunst in de openbare ruimte.

De bewoners aan de Hooglandse Kerkgracht zijn onze eerste partners in het dragen van de werken op de gracht. Deze connectie willen we blijven versterken.

In Begraafplaats Rhijnhof hebben we een vaste samenwerkingspartner gevonden bij het presenteren van nieuw werk van kunstenaars. Daarnaast is het ook een inspiratierijke partner voor de ontwikkeling van BiL. Rhijnhof biedt als locatie een natuurlijke en veilige ruimte aan ontmoeting tussen mensen met hun gevoelens en ervaringen en kunst.

De Oude Sterrewacht was inhoudelijk betrokken bij de editie, alsook bij het programma Art meets Science.

De Hooglandse Kerk is al enige jaren onze plek voor de opening, waarbij we zoeken naar inhoudelijke versterking die dit jaar voor het eerst vorm kreeg in de vier zondagse overwegingen door predikante Margreet Klokke.

De Hooglandse Kamer was de binnenpresentatieruimte voor verdieping op het thema.

De Lakenhal / Industry Day uitruil zichtbaarheid en programma, waarbij we de editie mochten presenteren aan de gasten.

Hortus Botanicus was inhoudelijk betrokken bij het werk van Leandros Ntolas en betrok hem weer in hun eigen programmering. Goede wisselwerking.

LAFV waarmee we een fotowedstrijd opzetten

Het Lucas van Leydenfonds was -tot duidelijk werd dat het zou ophouden te bestaan - gesprekspartner in de ontwikkeling van kunst in de buitenruimte in Leiden.

De lokale publieke omroep Sleutelstad waarmee we de seriematige video-toelichting op de werken hebben geproduceerd.

Leiden Marketing, onze vaste partner in het delen en kenbaar maken van Beelden in Leiden via de verschillende kanalen en middelen.

Het Business Platform Schipholweg-Schuttersveld is onze vertrouwde partner. Ze ondersteunen de stichting en kennen de BS prijs toe aan een werk dat later tentoongesteld zal worden op het Schuttersveld. Toen in 2020 geen presentatie van Beelden in Leiden kon plaatsvinden heeft het Business Platform Schipholweg-Schuttersveld, na overleg met de stichting BiL en de kunstenaar, besloten *Blossom* van Josua Wechsler nog een jaar langer te laten staan. De PBS prijs 2021 ging naar *Groot Water* van Maud van den Beuken en dit jaar naar het werk van Lisa van Casand. Beide werken konden helaas niet worden geplaatst op het Schuttersveld in verband met de herinrichting van het kruispunt.

Met de stichting Frans de Wit hebben we sinds jaar en dag een verband. Onze vakprijs en de jaarlijks verdiepende lezing is vernoemd naar deze Leidse kunstenaar. De lezing werd dit jaar uitgesproken door Vincent Icke tijdens de opening in de Hooglandse Kerk.

VERVOLG

Marit Westerhuis voert gesprekken met gemeente Leiden over herplaatsing binnen de stad vanuit de sterk historische connectie.

Adopt-a-plant van Leandros Ntolas brengt planten bij mensen thuis, die het verhaal en de herkomst van de planten delen en hiermee zijn werk levend houden.

In dit jaar hebben wel werken van de vorige editie weer nieuwe aandacht gekregen. Het werk van Lungiswa Qgunta is in langdurige bruikleen gegeven door de galerie AKINCA aan Rhijnhof en aldaar te bezoeken vanaf eind september dit jaar. Het werk *Groot Water* van Maud van der Beuken maakt onderdeel uit het programma rondom 150 jaar Nieuwe Waterweg in Rotterdam. Interesse was er vanuit de Ambassade van de USA maar vanwege veiligheidsredenen helaas niet plaatsbaar. Het werk van Thomas Swinkels is nog steeds te bezoeken in de Hortus in Leiden.

De werk van Wechsler uit het mecenaat heeft intussen zijn nieuwe thuis gevonden in het tuin van de mecenas. Het werk van Šebestíková is door de mecenas geschonken aan de stad Leiden en wordt in de nabije toekomst geplaatst en onthuld in het gerestaureerde stadhuis van Leiden.

FINANCIËN

Beelden in Leiden is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk en zonder vaste basisfinanciering. Stichting Beelden in Leiden heeft een ANBI-status.

De batenkant van de stichting bestaat uit een mix van subsidie, fondsen, sponsoring en private gelden. De ervaring is dat fondsen steeds vaker niet meer puur op de kunsten en de kunstenaars gericht zijn maar de focus dient te liggen op burgerparticipatie en sociaal maatschappelijke inzet. Uiteraard voldoet BiL hieraan maar de projectopzet focust op de kunsten en kunstenaars. Dit zet de statutaire mogelijkheid van fondsen om te ondersteunen onder druk. In 2022 werd duidelijk dat het Lucas van Leydenfonds is opgehouden te bestaan, de gemeente Leiden wel van zins is om kunst in de buitenruimte te blijven steunen. Het BPD Cultuurfonds wees de aanvraag ditmaal af op geografische ligging. Het Mondriaanfonds blijft steeds curcialer te worden in de haalbaarheid van het project.

Fondsen

Mondriaanfonds - editie

Zabawas - activiteitenprogramma

Prins Bernhard Cultuurfonds - activiteitenprogramma

Subsidie

Gemeente Leiden

Sponsors

BPS

Art Salvage

Privaat

Ernst Bos

Kees Cools

De kostenkant is volledig gebaseerd op de uitgave die nodig zijn voor de uitvoering van onze statutaire doelen. Waarbij de belangen en de uitbetaling van de kunstenaars voorop staat. Het boekjaar van de stichting loopt van september tot en met augustus. De afrekening is pas definitief als beschikkingen en toezeggingen duidelijk zijn.

ORGANISATIE Beelden in Leiden

De organisatie van stichting Beelden in Leiden bestaat uit het bestuur dat zich onbezoldigd inzet. Het bestaat uit Henriëtte van der Linden, voorzitter, Annemieke Stoop, secretaris, Rene Bijker, penningmeester, Jacqueline Petit, bestuurslid kunstenaars en Niels Kuiper, bestuurslid communicatie en activiteiten. Er wordt gezocht naar een nieuw bestuurslid voor de portefeuille online en social communicatie.

Freelance zijn jaarlijks twee rollen ingevuld: zakelijk leider Femke IJsinga-van Boxsel (freelance) en de curator, voor deze editie was dat Stephanie Noach (freelance). De stichting drijft verder op vrijwilligers en de inzet van vele betrokkenen in Leiden en in de kunstwereld.

Stichting BiL

Postbus 11186
2301 ED Leiden

mail@beeldeninleiden
www.beeldeninleiden.nl
linkedin, instagram, facebook

IBAN NL98RABO016267606
KvK 535 97044
ANBI 850942500

Beelden in Leiden staat voor

stimuleren van jong beeldhouwkunsttalent
versterking Nederlandse beeldhouwkunst
verbinding door kunst in de openbare ruimte

... door

opdrachtverlening aan jonge kunstenaars
begeleiding en meester-gezel opzet voor ontwikkeling kunstenaars
het weven van een draagkrachtig web in Leiden

oktober 2022, Leiden